

Hylli i Dritës

Ubi Spiritus Domini, ibi libertas.

(II ad Cor. III, 17-)

1. Cilla trajtë qeverimi është më e mira?	Fq. 337
2. „Hajduti shënosh e mirë në shpi!“	346
3. Lufta per vojin e gurit.	354
4. Mehmet Ali Pasha.	361
5. Lëjme	374
6. Biblijografi	380

Posta e jonë.

Vjenë. Dr. J. — Librin e muerem e s'këm gojë me u ditue se sa fort u knaqem. Mâ gjatë do të mërremi vesht me leter qi do t'u dergojmë per së shpejti. Pergzime e falnderime prej nesh.

Vjenë. Dr. L. — Gzohemi kah po na bjen rasa me jau que në vënd dishirin per të cillin na keni shkruë. Do t'u vëm, miqësisht, ndonji qyshke, së cillës e dim sugurisht se keni me i ndëjë. Pritni leter.

Tiranë. N. — U lutena me këne fort mâ i kjartë kah shkrimi e në rreshtim të mendimeve, per në daçi qi t'u viejmë. Nuk kemi kuptue gjá e prà, mos pritni të gjegjun prej nesh.

Kavajë. P. — „Ora e Maleve“ ásht organ në vedi as nuk ka ç' të bâjë me „Hyllin e Dritës“. Botohen njimënd në nji Shtypshkroje, por ka secilla Zyren e vet e pânë në vedi.

Athinë. L. S. — Per ket numer nuk patem si me perdorë shkrimin t'uej. U kemi nisë Numrat qi kerkojsi edhe broshuren dorë e parë, njashtû si e patët dishrue e kemi uzdajë se do t'i keni marrë.

Milan. S. R. — U falena nderës per kujtimin e bukur. Mos e qitni poshtë aspak: tempora mutantur... e, s'â gjá per t'u thënë: U pashim!

HYLLI I DRITËS

Vjeta IV.

GUSHT 1923

Numri VIII.

Cilla trajtë qeverimi është mâ e mira?

Jo vetem për në, që gjindemi afër një date historike e presim njëkështu për të kështu që kështu po mblidhet Konstituentja, por edhe për botën më të madhe, e cila, për shkak të shtetshpirtit të saj, nuk e ndërron kurrë kështu të jashtëzakonshme, që suell lufta botërore, nuk din mirë as sot se kështu me e pshitetë uzdajen e vet, ka dalë në shesh një çështje fort me rëndësi, një çështje jete, e dijetarët, si sejcilli shqiptar i vertetë para se të nisim gatimet për Konstituentë, shkojnë tuj për të: cilla trajtë qeverimi është më e mira? Në të zgjidhun të kësaj çështje bota ka me i marrë shtet më në e vën prandaj më ja pasë mëndt vedit jo aq së mramit për çka munden me folë tjetër për në, sa më fort pse, po s'ja gjetem me një herë fijen kësaj çështje, po nuk e caktueme rrugën që do të rrahë masë shtet ky shtet i vogël i jonë, kemi me u kapërthyer kaq në një kaos të mëdhenj, sa mos me mujë më kështu me i marrë vesht përfundim t'ona, sa mos me pasë kështu më çka ndin për në. Një studim i vogël pra, njëq sa mund baret prej një Perkohshme, si është kjo e jona, jo vetem se ka me e pasë at aktualitetin e vet, por, marrë në kujdes sa duhet, ka me këndë edhe mjaft i dobishëm.

Në një kohë e cilla mund krahasohet me kohë t'ona, në vjetë 1849 Guizot për të, a ka revolucionin për qëllim të lënë shëje dyshimi e gjurmë shgatrimi e të mlojë udhën e ngallnime-

ve të veta me rrenime? Të gjegjunt qi pat dhënë aso kohe ky nieri politike aq me randsi, e qi vin edhë per në; kje: „Deri sa populli n' idët e veta, në rregullim të vetin e në qeveri të veten të perziej të drejten me ngatresë, nderen me dhënë, dobën me dam nuk mundet me u pasë një uzdajë pshtimi“ 1).

Lypet shum kujdes e mënd shum në të dâm të shapit prej sheqerit e kta të dâm ka me u krye mirë vetem njat herë kuer na, me dorë në zëmer e me gisht nder tamtha, të marim me ndjekë parimet e shndoshta të drejtsis e të dashtnis ndaj shoqishojnë, per me i sjellë komit njat solidaritet të cillin na e bjen per shteg njajo *Philosophia perennis*, qi kje shvillue aq mirë prej Luanit XIII 2) i cilli kje nieri mâ i zoti i shekullit të vet. Nuk jânë, jo, fjalët e mdhâ e frazet e marruna uhâ prej okcidentalve, por vetem „Fryma e Tenzot“ ajo qi dâm ujt prej dheut, driten prej territ.

Kta mund thohet edhe per demokraci, e shi n'at vënd të librit qi permëndem pak mâ parë, auktori francez vijon tuj thânë:

„Nji kaos i mnershem mshehet sot nen nji fjalë: Demokraci. Të gjitha partit e bâjnë të veten e e perdorin si nji talisman. Monarkistët paten thânë: Monarkija e jonë âsht nji monarki demokratike. Me kaq ndryshon fort prej kohet të hershme e prandej âsht e mirë per kohë të tashme. Republikajt thonë: Republika âsht vetë Demokracija sunduese. Trajta e qeverimit mund perkojë vetem me nji shoqni moderne, me parime, me ndiesi, me interesë të saja. Socjalistët, Komunistët e disa çeta tjera dishmojnë se Demokracija âsht Republika e fjeshtë e absolute. Fjala Demokraci ka aq fuqi në vetvedi sa s'ke qeveri as parti e cilla të mëndojë se mund jetojë pa të, se mund veprojë per pa e pasë shkrue ket fjalë në flamur të vet... Asht shtylla e gjith uzdajve, e ç'do veprimi, në dashtë të jenë të mara kto vepra, në dashtë të mrap-

1). M. Guizot, De la Democratie en France (Paris 1849).

2). P. V. Prënnushi, Nder lamije të Demokracis së vertetë (Shkoder, 1922).